

פסקי רב משה מעניני חנוכה - שיעור 738

I. הערות

- (א) **הא דאין מדליקין גם הנשים** שאף הן היו באותה הנס כתוב בחדושי חתם סופר (שנת כ"ח): דמתחלה כשתקנו נר איש וביתו על פתח ביתו מבחוץ לא היה ראוי להנהיג שגם האשה תלך לחוץ ולהדליק בין האנשים ולכן גם עתה נשאר המנהג דאין נשים מדליקין
- (ב) **מה שנוהגין** בכמה בתי כנסיות להדליק גם בבוקר בשעת התפלה בלי ברכה אפשר מקור המנהג מהרמב"ם (תומ"ס ג - י"ג) דהיה מדליק בבוקר נר שכבה ולכן מדליקין בזמנינו זכר למקדש

II. פסקים מהאגרות משה

- (א) **עיין באג"מ** (ה - דף קמ"ד) שעיקר חידוש דרב זירא הוא דלא תימא שיהא בכלל אנשי ביתו אבל יש חיוב או להדליק או להשתתף וזה כהטור והרמ"א אליבא דהרא"ש שיש מצות הבית וגם מצות גברא
- (ב) **ההולך מביתו עם כל משפחתו אחר פלג המנחה ולא יחזור הלילה** אפשר דחל עליו כבר חובת הדלקה בביתו (חובת הדר דף ק"ד - מ"ט) ויש חולקים דאם מדליק בפנים ואין איש בבית ליכא פרסומי ניסא ודו"ק ואם הולך קודם הפלג ולא יחזור הלילה עיין במ"ב (תרע"ז - סק"ז) דדעת המהרי"ל ומהרי"ו דשיתוף בזמן הזה אינו מועיל שכל אחד מדליק לעצמו ואתו למחשדיה ולא פלוג ועוד יש מחלוקת אם אכסנאי הסומך על שלחן בעל הבית יש לו דין בני ביתו או רק אכסנאי ועיין בשו"ת הרשב"א (תקמ"ג) שדינו כאכסנאי ואינו יכול להדליק בברכה ולגן המלך ודעימיה יש דין בני ביתו ויכול להיות מהדרין מן המהדרין ולכן יותר טוב להדליק נרות ויוצא הברכות מאחר (מ"ב תרע"ז - סקט"ז) ועיין בשיעור 89 ומאג"מ (הג"ל) משמע דיכול לברך ג"כ
- (ג) **אם צריך לראות הנרות לחצי שעה - עיין באג"מ** (ה - דף קמ"ח ד"ה חבל) דליכא מצות ראייה על כל הזמן דהדלקה שהוא החצי שעה אלא רק בראייה אחת שהוא ראה בשעה שהדליק ולכן ככתה אין זקוק לה (שנת כ"ח) ולכן שהוא רק התעוררות להזכרת הנס אבל מה שצריך גם ראייה אף שהברכה היא העיקר הוא משום דלא שייך ענין ברכה בלא שום מעשה שלכן גם מצד הגעת היום דחנוכה כיון שליכא שום קדושה על הימים דהא מותרין במלאכה לא שייך לברך שעשה נסים בשביל היום עצומה (כרוב הפוסקים ולא כהמאירי) והוא כרבינו ירוחם שצריך לצאת ולראות כדי שיברך דהיינו חיוב הראייה הוא כדי שיהא שייך לברך
- (ד) **בענין בעלי החניות ומסחרות** שכל היום יושבים בעסקים ואוכלים ושותים שם ורק ללינה מגיעים לביתם דעת הגרש"ז אויערבאך דאשתו תדליק בשבילו והוא לא ידליק כלל ונראה לי דמשמע מהאג"מ (ה - מ"ג - ז' סוספו) שידליק כשנגיע לביתו וכ"כ בספר מועדי ישרון בשמו דאם הוא בא אחר שהדליקה והוא לא ידע שהדליקה הוא אינו יכול לברך אלא שעשה נסים ולא להדליק משמע דאם יודע שהדליקה יכול לברך ג"כ להדליק ואבאר
- (ה) **מי שהדליק בבית הכנסת** אם יכול לברך שעשה נסים בביתו - עיין באג"מ (ה - ק"ט) ד"ה וז"ל) דאם בירך תחלה על שלו אין לו לברך כשמדליק לאדם אחר ברכת שעשה נסים וזמן וה"ה להיפך אמנם יכול לכיין שלא לצאת בעצמו כשמברך לאחר או אפילו אם הוא יצא כבר יכול לברך להוציא בני ביתו בברכת להדליק ועל הנסים
- (ו) **הדלקת נר חנוכה בחדר שאור החשמל בוער** - עיין בשש"כ (ז - מ"ג - קט"ח) דבנר שבת צריך לכבות החשמל קודם הדלקת נר שבת וכן כתב האג"מ (ה - כ - חות ל) מ"מ שאני נר חנוכה דאסור להנאות מהנר ושרגא בטיהרא מאי אהני אומרים רק בזמן שהוא מצד ההלכה אינו לילה כגון קודם פלג המנחה אבל אחר הפלג אין אומרים שרגא בטיהרא מאי אהני משום שיש בו דין לילה מצד ההלכה אליבא דרבי יהודה ועיין בשש"כ (מ"ה - הערה ל"ג)
- (ז) **מי שיהיה בדרך כל הלילה** ואין לו מי שידליק בביתו אף שאיכא נרות ליכא חיוב שלא בבית וכן משמע מרש"י (שנת כ"ג ד"ה הרוח) כשהוא יושב בספינה מברך רק על הראיה דספינה חשיב כחוץ וצריך בית (אג"מ י"ד ג - י"ד - ו) אמנם אפשר ספינתינו דינו כבית וכן אורון רכבת וקאר וצ"ע וע"ע בציץ אליעזר (ט"ו - כ"ט) דאפילו מי שאין לו בית כלל יכול להדליק נרות ברחוב
- (ח) **סעודה לחנוכה אינו סעודת מצוה** לענין להתיר אבל תוך י"ב חודש וגם לסעודות איזה האדמוריים בחנוכה אין לילך האבל (אג"מ י"ד ג - קס"ח) וע"ע בפני ברוך שהביא מקילין בזה

ט) בעל ואשתו כשאחד מהם אינו בביתו צריכין להדליק כל מי שאינו בביתו מדין מהדרין מן המהדרין (אג"מ ה - פ"ג - ז' ד"ה סנה הארכתי) וזה כשיטת הרא"ש והטור והרמ"א שיש מצות הבית וגם מצות גברא ולכן אם באו הבנים הנשואות לשבת וכדומה יכולים לברך על נרותם מצד מצות גברא ואבאר עוד

י) זמן הדלקת נר חנוכה בע"ש הוא סמוך לנרות שבת דאם אין דעתו להדליק נר שבת אלא סמוך לסוף פלג המנחה לא יוכל להדליק נר חנוכה הרבה קודם כי לא היה שום צורך שיתקנו שידליק נר חנוכה אף שדעתו עוד לעשות מלאכות הרבה (אג"מ ז' - ס"ז ד"ה וף) מ"מ זה רק לכתחלה ואמנם מי שנוסע ע"ש לקרובו ויש פנאי להדליק בביתו אחר פלג המנחה מסתברא באופן זה יותר טוב להדליק בביתו (ד"ע)

יא) האג"מ (ד - ק"ה - ז) מי שהוא יחידי בבית ואין אחר רואה נרו יכול לברך ופרסום לנכרים אינו מועיל כלל וע"ע בשערי ציון (תרע"ז - י"ז)

יב) דיכול לברך מאוחר שעיקר הפרסום הוא לבני ביתו (אג"מ ז' - ס"ז ד"ה וכן צמולאי שנת צסופו)
יג) עיקר זמן הדלקת נר חנוכה שיותר עדיף הוא עשרה מינוטין אחר תחלת השקיעה (אג"מ ז' - ק"ב - ו)

יד) האג"מ (י"ד ג - י"ד - ה) כתב למי שאינו בביתו וחושב לחזור בלילה לא יצא מביתו עד אחר שידליק או ימהר לכוא בעוד שאיכא אינשי ברחובות שיראו שהדליק

טו) אסור לשליח להדליק בכל אופן אם אינו עומד המשלח שם מצד חסרון בכרכות (אג"מ ח - ק"ז ד"ה ולענין)

III. פסקי רב משה שהובא בספר מועדי ישרון

א) דאין לומר אשתו כגופו אלא כשהוא בביתו או במלון שאשתו יכולה לכוא שם בלי הזמנה מיוחדת דאם לאו צריכה להדליקה לעצמה וכן איפכא אם המדליק אינו בביתו וגם האחר אין בבית

ב) אם הוא בא אחר שהדליקה והוא לא ידע שהדליקה הוא אינו יכול לברך אלא שעשה נסים ולא להדליק נר של חנוכה

ג) יכול לעשות שליח להדלקה אפילו אם השליח הדליק כבר לעצמו ודוקא אם אחד מבני ביתו יש בבית

ד) יותר טוב להדליק ע"י עצמו במאוחר זמן מלהדליק ע"י שליח בזמנו

ה) שיתופים בחדר אחד צריך לכל אחד להדליק ולא סגי בשיתוף

ו) מי ששכור חדר ואוכל אם בעל הבית צריך להדליק לעצמו

ז) יותר טוב להדליק בחלון למעלה מעשרה מלהדליק סמוך לפתח חדרו למטה מעשרה שהעיקר הוא פירסומי ניסא

ח) מי שדר בישיבה כל השנה ואוכל בליל חנוכה בבית אביו יכול להדליק בבית אביו אף שרוב השנה הוא אינו שם

ט) מי שהדליק בבית חבירו ואח"כ הולך לביתו צריך להדליק עוד פעם בברכה וצ"ע

י) אינו צריך לבטל סדר לימודו להדלקת נרות חנוכה (אות 109)

יא) אם יש ב' מנינים למנחה מדליקין נר חנוכה רק בהמנין שיש בו הרוב

יב) אם יש מנין למעריב ואין מנין למנחה אין מדליקין לפני מעריב

יג) קטן יכול להדליק בבית הכנסת

יד) מדליקין עוד פעם עם ברכת שהחיינו אפילו אם כבר הדליק בבית הכנסת

טו) כל זמן שהנרות דולקים אסורה להנשים לעשות מלאכות חוה"מ

טז) מי שבירך על הנרות ונמצא שאין בו שמן צריך לברך עוד אפילו אם יש פח שמן אצל הנרות (שאיין זה ברכת הנהנין אלא ברכת המצוה)

נפסם לעילוי נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזבי ע"ה מאי אורת' האשה רחל ב"ר גרשון חנוך הענין הכפן ע"ה ולעילוי נשמת אמי היקר ר' איסר זאב ב"ר אליעזר ליפא ע"ה